Y Cynllun Adnoddau Naturiol Integredig – Fframwaith MRE a Dangosyddion Gweithgaredd Interim

Rhif y Fersiwn: 1
Dyddiad cyhoeddi: Rhagfyr 2024
Cyhoeddwyd gan: Llywodraeth Cymru
© Hawlfraint y Goron 2024
ISBN: 978-1-83715-051-9

Cyflwyniad a Phwrpas y Fframwaith MRE Interim

Mae *Deddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023* (y "Ddeddf") yn nodi pedwar amcan i reoli tir yn gynaliadwy (a restrir isod) sy'n gosod dyletswyddau cyfreithiol penodol ar Lywodraeth Cymru a'r cynlluniau y mae'n eu gweithredu. Ar gyfer pob amcan, rhaid i'r Cynlluniau a'r prosiectau y maent yn eu hariannu ddiwallu ein hanghenion ni heddiw heb aberthu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau. Dylai prosiectau gefnogi hefyd y nodau llesiant yn adran 4 o *Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015*.

Y pedwar amcan Rheoli Tir yn Gynaliadwy (SLM) yw:

- **Cynhyrchu bwyd a nwyddau eraill mewn modd cynaliadwy.**

  Dangosyddion canlyniadau: - Arwynebedd, nifer y derbynwyr a chyfanswm gwerth y buddsoddiad a wneir i reoli tir yn gynaliadwy.

- **Lliniaru'r newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo.**

  Dangosyddion canlyniadau: - Arwynebedd, nifer y derbynwyr a chyfanswm gwerth y buddsoddiad i liniaru effeithiau'r newid yn yr hinsawdd ac addasu iddynt.

- **Cynnal a gwella gwytnwch ecosystemau a'r manteision maent yn eu darparu.**

  Dangosyddion canlyniadau: - Arwynebedd, nifer y derbynwyr a chyfanswm gwerth y buddsoddiad i *gynnal a gwella ecosystemau bioamrywiaeth*

- **Gwarchod a gwella cefn gwlad ac adnoddau diwylliannol a hybu cyfleoedd y cyhoedd i'w defnyddio ac i ymgysylltu â nhw, a chynnal y Gymraeg a hybu a hwyluso'r defnydd ohoni.**

  Dangosyddion canlyniadau: - *Cymunedau sy'n gyfeillgar i bobl gyda digonedd o gyfleoedd diwylliannol ac i hamddena, creu ymdeimlad o le ac i hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg.*

Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru fonitro ac adrodd yn rheolaidd ar dargedau a dangosyddion a chydymffurfiaeth ag amcanion rheoli tir yn gynaliadwy.

Mae'r fframwaith hwn yn ceisio sicrhau:

- bod Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei dyletswyddau adrodd statudol a amlinellir yn y Ddeddf;
- Bod arweinwyr prosiectau a'r grwpiau cydweithredol fydd yn cael eu harwain ganddynt yn deall eu dyletswyddau adrodd ac yn sefydlu systemau effeithiol i

gasglu'r wybodaeth angenrheidiol a pharatoi adroddiadau ar hynt prosiectau a'r hyn a wneir ganddynt;

- Mae Llywodraeth Cymru yn tracio ac yn adrodd ar hynt buddsoddiadau, gan gynnwys eu perfformiad ariannol a dangosyddion gweithgaredd a chanlyniadau sy'n ategu amcanion SLM;
- mae'r holl dystiolaeth a data a gesglir yn cael eu defnyddio i werthuso cynlluniau a'u cyfraniad at gyflawni amcanion SLM, yn ogystal â dysgu gwersi a all ein helpu i greu a chynnal polisi yn y dyfodol;
- atebolrwydd am adnoddau a gwariant cyhoeddus yn y tymor byr a'r tymor hir, a stiwardiaeth briodol ohonynt.

Wedi asesu cynlluniau prosiect, gofynnir i ymgeiswyr llwyddiannus gwblhau proffil cyflawni wrth lofnodi eu contract i ddarparu'r **Cynllun Cymorth Aml-Flynyddol.** Bydd yn rhoi gwybodaeth i Lywodraeth Cymru allu gweld a yw'r prosiectau wedi llwyddo i gyflawni eu hamcanion rheoli tir yn gynaliadwy.

Dangosyddion SLM i'w defnyddio gan Brosiectau CANI

Ni fydd yr holl ddangosyddion yn berthnasol i bob prosiect a gallant newid yn ystod cam Datblygu'r Prosiect. Trefnir y dangosyddion o gwmpas 7 thema allweddol fel y gwelwch yn nhabl 1.

Tabl 1 – Tabl Cyfeirio Cyffredinol ar gyfer SLM

Thema	**Gweithgaredd**
Arloesi a Digideiddio	Digideiddio, Moderneiddio Ffermydd
Economaidd-gymdeithasol	Cydraddoldeb, Iaith, Meithrin Cymunedau, Mentrau Cymdeithasol, Cadwyni Cyflenwi
Newid Hinsawdd	Addasu, Lliniaru, Ynni Adnewyddadwy
Coedwigaeth	Creu coetiroedd, adfer coetir, amaeth-goedwigaeth, y Goedwig Genedlaethol (cymuned)
Amgylcheddol	Bioamrywiaeth, Ansawdd Dŵr, Ansawdd Aer
Cynhyrchu Bwyd / Diogelu Cyflenwadau Bwyd	Hyfywedd Ffermydd (buddsoddiadau), KT &I, Arallgyfeirio Amaethyddol, Garddwriaeth
Cydweithredu	Cadwyn Gyflenwi, Prosiectau Peilot, CANI

Y Cynllun Adnoddau Naturiol Integredig (CANI)

Mae'r tablau canlynol yn dangos y 'dangosyddion perfformiad' fydd yn cael eu defnyddio yn 2024/2026 (y cyfnod adrodd interim, fel y'i gelwir, cyn i gynlluniau'r SFS ddechrau) ar gyfer y Cynllun CANI cyfan. Bydd y dangosyddion perfformiad unigol a nodir yn nhabl 3 yn dangos bod y Cynllun yn cyflawni yn unol â Dangosyddion y Cynllun. Dylid defnyddio'r dangosyddion i helpu i fonitro **gweithgareddau'r** prosiect wrth iddynt fynd yn eu blaenau a phan fyddwch yn paratoi adroddiad ar **ganlyniadau'r** prosiect ar sail y themâu.

- Dangosyddion gweithgaredd - a ddefnyddir i fonitro allbynnau yn ôl gwariant y cyllid sydd wedi'i neilltuo
- Dangosyddion canlyniadau - i fonitro cynnydd ar sail y themâu

Thema	Amcan	Mesur
Arloesi **Newid Hinsawdd** **Amgylcheddol**	Perfformiad amgylcheddol neu hinsoddol trwy wybodaeth ac arloesi	Nifer y bobl sy'n elwa ar gyngor, hyfforddiant, cyfnewid gwybodaeth, neu grwpiau gweithredol thematig sy'n gysylltiedig â pherfformiad amgylcheddol neu hinsoddol
Economaidd-gymdeithasol	Twf a swyddi mewn ardaloedd gwledig	Swyddi newydd wedi'u creu drwy brosiectau
Economaidd-gymdeithasol	Twf a swyddi mewn ardaloedd gwledig	Swyddi wedi'u diogelu drwy brosiectau a ariennir
Economaidd-gymdeithasol	Cwmpas y cynllun	Cyfran o'r boblogaeth wledig y mae buddsoddiad LIC wedi effeithio arnynt
Economaidd-gymdeithasol	Datblygu'r economi wledig	Nifer y busnesau gwledig, gan gynnwys busnesau yn y fio-economi, a ddatblygwyd gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru
Economaidd-gymdeithasol **Arloesi a Digideiddio**	Cysylltu busnesau gwledig	Cyfran y busnesau gwledig sy'n elwa o fedru cael at wasanaethau a seilwaith yn well, diolch i fuddsoddiad LIC
Economaidd-gymdeithasol	Cefnogi iechyd a lles y gymuned wledig	Nifer y bobl sy'n elwa ar brosiectau cynhwysiant cymdeithasol a gefnogir % o'r buddsoddiad
Newid Hinsawdd	Addasu i effeithiau'r newid yn yr hinsawdd	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiad a gefnogir i addasu'n well i'r hinsawdd

Newid Hinsawdd	Lleihau allyriadau yn y sector da byw	Cyfran yr unedau da byw (LU) sydd o dan ymrwymiad a gefnogir i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr a/neu amonia, gan gynnwys rheoli tail
Newid Hinsawdd	Defnyddio llai o blaladdwyr / gwrtaith synthetig	Nifer Ha o dir amaethyddol a ddefnyddir yr effeithiwyd arnynt
Newid Hinsawdd	Storio carbon mewn pridd	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau â gefnogir i leihau allyriadau neu i barhau i storio carbon neu i storio mwy ohono (gan gynnwys glaswelltir parhaol, cnydau parhaol gyda gorchudd gwyrdd parhaol, tir amaethyddol mewn gwlyptir a mawndir)
Newid Hinsawdd (lliniaru)	Ynni adnewyddadwy o amaethyddiaeth, coedwigaeth, biomas a ffynonellau adnewyddadwy eraill	Buddsoddiadau a gefnogir mewn capasiti cynhyrchu ynni adnewyddadwy, gan gynnwys bio-ynniseiliedig (mewn KW)
Newid Hinsawdd	Buddsoddi mewn cysylltiad â'r hinsawdd / Ynni Adnewyddadwy	Cyfran y ffermydd sy'n elwa o gymorth buddsoddi LIC sy'n cyfrannu at liniaru effeithiau'r newid yn yr hinsawdd ac addasu iddynt, ac at gynhyrchu ynni adnewyddadwy neu fioddeunyddiau
Coedwigaeth	Tir wedi'i goedwigo	Tir sydd wedi cael cymorth ar gyfer coedwigo, amaeth-goedwigaeth ac adfer, gan gynnwys delio â chlefydau
Coedwigaeth	Cymorth i'r sector coedwigaeth fuddsoddi	Cyfanswm y buddsoddiad i wella perfformiad y sector coedwigaeth
Coedwigaeth	*Safonau achrededig*	Arwynebedd y goedwigaeth fasnachol sydd o dan ‘reolaeth gynaliadwy sy'n gallu addasu’, sy'n cwrdd â Safon Coedwigaeth y DU

Coedwigaeth	Cymorth ar gyfer rheoli coedwigoedd yn gynaliadwy	Cyfran y coedwigoedd sydd o dan ymrwymiad i helpu i warchod coedwigoedd a rheoli gwasanaethau ecosystemau
Coedwigaeth	Coedwigaeth Fasnachol	Arwynebedd y goedwigaeth fasnachol sydd wedi'i blannu â rhywogaethau coed sy'n addas i'r hinsawdd a'r ecoleg (osgoi rhywogaethau goresgynnol a thrwm ar ddŵr ac osgoi difrodi'r fioamrywiaeth frodorol).
Amgylcheddol	Gwella a diogelu pridd	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir er lles rheoli pridd i wella ansawdd pridd a biota (trwy er enghraifft osgoi gwaith trin, gorchuddio pridd â chnydau, cylchdroi cnydau sy'n cynnwys codlysiau)
Amgylcheddol	Gwella ansawdd aer	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir i leihau allyriadau amonia
Amgylcheddol	Amddiffyn ansawdd dŵr	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir i wella ansawdd cyrff dŵr
Amgylcheddol	Gwella ansawdd dŵr	Mwy o gapasiti storio dŵr ar y fferm / codi llai o ddŵr
Amgylcheddol	Gwella ansawdd dŵr	Storfa slyri / clamp silwair priodol
Amgylcheddol	Rheoli maetholion mewn ffordd gynaliadwy	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir sy'n gysylltiedig â rheoli maetholion yn well
Amgylcheddol	Defnydd cynaliadwy o ddŵr	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir i wella'r cydbwysedd dŵr
Amgylcheddol	Defnydd cynaliadwy o blaladdwyr a defnyddio llai ohonynt	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau penodol a gefnogir sy'n arwain at

		ddefnydd cynaliadwy o blaladdwyr i leihau risgiau ac effeithiau plaladdwyr fel gollyngiadau i'r amgylchedd
Amgylcheddol	Perfformiad amgylcheddol yn y sector da byw	Cyfran yr unedau da byw (LU) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir i wella cynaliadwyedd amgylcheddol
Amgylcheddol	Buddsoddi sy'n gysylltiedig ag adnoddau naturiol	Cyfran y ffermydd sy'n elwa o gymorth gan LIC i fuddsoddi mewn cynnyrch a nwyddau di-gynnyrch sy'n gysylltiedig â chadw/rheoli adnoddau naturiol
Amgylcheddol **Newid Hinsawdd**	Perfformiad amgylcheddol neu hinsoddol drwy fuddsoddi mewn ardaloedd gwledig	Nifer y gweithrediadau sy'n cyfrannu at gynaliadwyedd amgylcheddol a lliniaru effeithiau newid hinsawdd ac addasu iddynt mewn ardaloedd gwledig
Amgylcheddol	Gwarchod cynefinoedd a rhywogaethau	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir i warchod neu adfer bioamrywiaeth gan gynnwys arferion ffermio gwerthfawr i natur
Amgylcheddol	Buddsoddi sy'n gysylltiedig â bioamrywiaeth	Cyfran y ffermydd sy'n elwa o gymorth buddsoddi LIC sy'n cyfrannu at fioamrywiaeth
Amgylcheddol	Gwella tir mewn SoDdGA	Cyfran cyfanswm y tir mewn SoDdGA sydd o dan ymrwymiadau ychwanegol a gefnogir mewn cynlluniau rheoli.
Amgylcheddol	Cadw nodweddion tirwedd	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) sydd o dan ymrwymiadau a gefnogir i reoli nodweddion y dirwedd, gan gynnwys perthi (gwrychoedd) a choed
Cynhyrchu Bwyd / Diogelu Cyflenwadau Bwyd	Datblygu amaethyddiaeth organig	Cyfran y tir amaethyddol a ddefnyddir (UAA) a gefnogir gan LLC ar gyfer ffermio organig, gan nodi'r rhaniad

		rhwng tir sy'n cael ei gadw'n organig a thir sy'n cael ei droi'n organig
Cynhyrchu Bwyd / Diogelu Cyflenwadau Bwyd	Cyfyngu ar y defnydd o wrthfiotigau	Cyfran yr unedau da byw (LU) sy'n dod o dan weithredoedd a gefnogir i gyfyngu ar y defnydd o wrthfiotigau (atal/lleihau)
Cydweithredu		Prosiectau peilot
Cydweithredu		Cadwyni Cyflenwi

Dangosyddion Perfformiad Prosiectau CANI

Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r 'dangosyddion perfformiad' CANI i'w defnyddio ar gyfer cyfnod adrodd 2024/2026 ar gyfer pob prosiect ac mae'n cynnwys:

- Dangosyddion gweithgaredd - a ddefnyddir i fonitro allbynnau yn ôl gwariant y cyllid sydd wedi'i neilltuo
- Dangosyddion canlyniadau - i fonitro cynnydd ar sail y themâu

Math (au) o ymyriadau	Dangosydd Gweithgaredd / Allbwn
Trosglwyddo Gwybodaeth ac Arloesi	• Nifer y prosiectau grŵp gweithredol thematig a gefnogwyd. • Nifer y rhwydweithiau a sefydlwyd. • Nifer y gweithrediadau a gefnogwyd • Nifer y diwrnodau hyfforddi a roddwyd • Nifer y cyfranogwyr a hyfforddwyd • Nifer y swyddi gafodd eu creu. • Nifer y gweithgareddau neu unedau hyfforddi, cynghori a chodi ymwybyddiaeth a gefnogwyd
Cyfnewid a lledaenu gwybodaeth	• Nifer y gweithgareddau neu unedau cynghori i ddarparu cymorth arloesi ar gyfer paratoi neu gynnal prosiect grŵp gweithredu / ymchwil. • Nifer y gweithgareddau neu unedau hyfforddi, cynghori a chodi ymwybyddiaeth a gefnogwyd
Cynlluniau ar gyfer yr hinsawdd,	• Nifer yr hectarau sy'n elwa ar eco-gynlluniau • Nifer yr unedau da byw / hectarau sy'n elwa ar eco-gynlluniau

yr amgylchedd a lles anifeiliaid	
Rheoli Risg	• Nifer y partneriaethau diogelwch a sefydlwyd. • Nifer yr oriau Hyfforddi Partneriaethau Diogelwch wedi'u cwblhau
Ymrwymiadau amgylcheddol a hinsoddol a rheoli eraill	• Nifer yr unedau da byw sy'n elwa ar gymorth ar gyfer lles anifeiliaid, iechyd neu fwy o fesurau bioddiogelwch • Nifer yn fwy o litrau o gapasiti storio dŵr ar y fferm
Cydweithredu	• Nifer y grwpiau cynhyrchwyr a sefydliadau cynhyrchwyr a gefnogwyd • Nifer y buddiolwyr sy'n derbyn cymorth i gymryd rhan mewn cynlluniau ansawdd swyddogol
Mathau o ymyriadau yn y sector gwenynyddiaeth	• Nifer y gweithgareddau neu unedau ar gyfer diogelu cadw gwenyn neu ei wella
Mathau o ymyrraeth yn y sector Iechyd a Lles Anifeiliaid	• Nifer y staff proffesiynol a hyfforddwyd • Nifer y cynhyrchion a lansiwyd